

052703
Konklusies van de vergadering van de Coördinatie Commissie op 7 februari 1963 m.b.t. de door Nederland te voeren politiek in verband met de opschorting der onderhandelingen met Engeland.

./.
De Coördinatie Commissie heeft op basis van bijgaande nota een discussie gevoerd over de konsekwenties van de onderbreking van de onderhandelingen tussen Engeland en de EEG. Op drie terreinen zal door Nederland in verband hiermede een beleid moeten worden uitgestippeld.

- 1) Ons beleid moet binnen de EEG op de nieuwe situatie worden afgestemd.
- 2) Bezien moet worden welke maatregelen op economisch terrein mogelijk zijn om de banden met Engeland aan te halen.
- 3) Nagegaan moet worden welk antwoord in het politieke vlak moet worden gegeven op de huidige Franse politiek.

De twee laatstgenoemde kwesties zijn niet in de Coördinatie Commissie aan de orde geweest. De Coördinatie Commissie heeft slechts gekonstateerd, dat het onjuist zou zijn om in het economische vlak thans naar een oplossing via een associatie te zoeken, omdat hierdoor in de Franse kaart wordt gespeeld en Britse regeringskringen ook grote bezwaren van verschillende aard tegen een dergelijke oplossing hebben.

In de discussie over het thans binnen de EEG te voeren beleid heeft de Coördinatie Commissie zich onthouden van een principiële beoordeling van de ontwikkeling van de EEG zelve, in het licht van de nieuwe politieke situatie. Aangezien echter in verschillende organen van de EEG het werk voortgang vindt, achtte de Coördinatie Commissie het noodzakelijk voorlopige richtlijnen voor te stellen voor het optreden van de Nederlandse vertegenwoordigers. Onderstaande konklusies hebben dan ook slechts betrekking op het door Nederland in de eerstkomende maanden te voeren beleid.

De Coördinatie Commissie kon zich verenigen met de richtlijnen, onder punten a tot en met e op blz. 1 en 2 weergegeven. Slechts werd opgemerkt, dat indien, zoals onder b aangegeven, Nederland nog meer dan voorheen met de nationale belangen rekening houdt, dit niet een ontwikkeling van het gemeenschap-

pelijk beleid volgens Nederlandse visie mag belemmeren. Nederland zal dus blijven streven naar de totstandkoming van een Europees beleid, maar zal hieraan nog meer dan vroeger stringente eisen stellen.

In de Coördinatie Commissie werd voorts overeengekomen dat, indien de Ministerraad zich met genoemde richtlijnen zal kunnen verenigen, in interdepartementaal overleg de toepassing van deze richtlijnen nader zal worden uitgewerkt voor het op verschillende onderdelen te voeren beleid. Hierover zou dan op korte termijn een nota voor de Ministerraad worden opgesteld.

In de Coördinatie Commissie werd voorts naar voren gebracht, dat het van bijzonder groot belang moet worden geacht dat, indien de Regering eenmaal standpunten zal hebben ingenomen, aan deze standpunten zal worden vastgehouden. Uiteraard is overleg met de partners van de Vijf gewenst en zal er zoveel mogelijk naar moeten worden gestreefd, dat Nederland niet alleen deze standpunten verdedigt, doch, als het moet, zal de Nederlandse delegatie ook alleen haar politiek moeten voortzetten.

Ten aanzien van een drietal bijzondere onderwerpen, welke in de nota zijn behandeld, werden nog de volgende opmerkingen gemaakt:

A. Tariefmaatregelen per 1 juli 1963

In beginsel zouden de volgende beslissingen ten aanzien van de tariefverlaging en de aanpassing aan het buitentarief per 1 juli 1963 kunnen worden genomen:

- 1) de tariefmaatregelen worden zonder meer genomen.
- 2) de tariefmaatregelen worden zonder meer niet genomen.
- 3) de tariefmaatregelen worden slechts genomen indien de Gemeenschap tegelijkertijd tot een 25% tariefverlaging besluit.
- 4) Voorshands verklaart Nederland niet aan de uitvoering van deze tariefmaatregelen te denken, doch tegelijkertijd wordt gesteld dat deze in elk geval niet zullen worden toegepast indien Frankrijk geen medewerking wil verlenen aan de Kennedy-onderhandelingen.

In de Coördinatie Commissie ging de voorkeur uit naar een taktiek, zoals onder 3 en 4 genoemd. De meerderheid van de Coördinatie Commissie meende dat een uitwerking zou moeten worden gegeven aan de ad 4 genoemde taktiek.

B. Landbouw.

Met betrekking tot de voortzetting van de werkzaamheden in de landbouwsector werd in de Coördinatie Commissie opgemerkt dat uiteraard eerst de vraag moet worden beantwoord of Nederland wil voortgaan met de uitbouw van het landbouwbeleid. Indien zou worden besloten dat Nederland blijft deelnemen aan de vorming van het landbouwbeleid zou, volgens de Coördinatie Commissie, bij de discussies over nieuwe verordeningen en de uitwerking van de bestaande verordeningen het criterium van de "openheid" der Gemeenschap strikt moeten worden gehanteerd. Ook moet worden bezien hoever de toetreding van het Verenigd Koninkrijk en andere Europese landen nadelig kan worden beïnvloed.

C. Afrikaanse associatie.

De meerderheid van de Coördinatie Commissie was van mening dat de totstandkoming van de Afrikaanse associatieconventie voorshands zou moeten worden uitgesteld. Men was er zich echter van bewust dat dit een moeilijk punt wordt zowel vanwege de reacties uit de betrokken Afrikaanse landen als ook vanwege het vermoedelijk tegengestelde standpunt van de vijf partners. Daarbij werd nog opgemerkt dat uitstel van de totstandkoming van de associatie tevens uitstel zou impliceren van op zichzelf belangrijke reducties van het buitentarief op tropische produkten, alsmede van de financiële hulp aan Suriname en de Nederlandse Antillen.

Als redenen voor het uitstel werden niet alleen de gebeurtenissen in Brussel aangemerkt, doch ook de recente politieke ontwikkelingen in Afrika die op de mogelijkheden van een groeiend antagonisme tussen bepaalde Brazzaville-landen en tussen de Brazzaville-landen en Frankrijk wijzen.

De Coördinatie Commissie bracht voorts het standpunt naar voren dat, indien de regering zou besluiten dat enig uitstel in elk geval geboden lijkt, dit wellicht in een positieve vorm kan worden gedaan door het stellen van bepaalde voorwaarden voor de ondertekening. Een werkgroep uit de Coördinatie Commissie zal hieromtrent een nota opstellen, welke aan de Ministerraad voor de vergadering van 15 februari zal worden aangeboden.

De volgende twee punten, welke op zeer korte termijn spelen, werden voorts nog besproken:

- De Coördinatie Commissie nam nota van de beslissing van de Ministerraad, dat door Nederland op werkgroepniveau voorshands niet zou worden meegewerkt aan de besprekingen over nieuwe landbouwverordeningen. Conform de instructie van Minister Marijnen is in deze week in de betreffende werkgroepen slechts één vertegenwoordiger aanwezig geweest (in plaats van een voltallige delegatie die gemiddeld 6 man telt). Tenzij de Ministerraad anders mocht beslissen zal ook in de komende week op dezelfde wijze worden geope-reerd.
- De Coördinatie Commissie nam nota van de beslissing van de Ministerraad, dat in het vervolg op alle niveaus Nederlands zal worden gesproken en Nederlandse dokumenten zullen worden verlangd. Wel werd opgemerkt, dat doorvoering van dit beginsel in het Comité van Permanente Vertegenwoordigers wel veel reacties zal wekken. Het is immers van meet af aan de afspraak geweest, dat in het Comité van Permanente Vertegenwoordigers uitsluitend Frans en Duits zou worden gesproken.

DGES, 7 februari 1963

Nota over de consequenties van de opschorting der onderhandelingen met Engeland.

De onderbreking van de onderhandelingen tussen Engeland en de EEG stelt de Nederlandse Regering voor problemen van drieërlei aard.

1. In de eerste plaats moet ons beleid binnen de EEG afgestemd worden op de nieuwe situatie.
2. In de tweede plaats moet worden gezien welke maatregelen op economisch terrein mogelijk zijn om de banden met Engeland aan te halen.
3. In de derde plaats moet worden nagegaan welk antwoord in het politieke vlak moet worden gegeven op de huidige Franse politiek (Deze kwestie wordt in deze nota niet behandeld).

Ad 1. Het beleid binnen de EEG.

Bij het door Nederland binnen de EEG in de komende tijd te voeren beleid, zal van de volgende overwegingen moeten worden uitgegaan :

- a) Nu uit de Franse gedragslijn blijkt, dat de Franse Regering het EEG-Verdrag als instrument wil gebruiken voor een Europese politiek in het Oost-West conflict, waarvan wij tegenstanders zijn, past de grootste behoedzaamheid bij de verdere uitbouw van de EEG.
- b) De dominerende rol die Frankrijk zichzelf bij de bepaling van het EEG-beleid heeft toebedeeld, maakt dat Nederland met nog grotere zorgvuldigheid dan voorheen met de eigen belangen moet rekening houden. Tegenover de tendensen van Franse overheersing moet met kracht worden opgekomen.
- c) Geen medewerking moet worden verleend aan beslissingen die de relaties met derde landen zouden bemoeilijken. Nederland zal met kracht het streven naar een open beleid van de Gemeenschap moeten voortzetten.
- d) Geen beslissingen moeten worden genomen die de toetreding van Engeland in een later stadium kunnen prejudiciëren. Daartoe zal Engeland over alle belangrijke beslissingen moeten worden geconsulteerd.

e) Bovengenoemde gedragslijn zal zoveel mogelijk moeten worden afgestemd met de partners van de Vijf. Zo intensief mogelijk moet ook overleg worden gepleegd in de Benelux. Op bepaalde punten zal Nederland echter ook bereid moeten zijn zich alléén tegen een beslissing te verzetten.

Bijzondere aandacht zal moeten worden besteed aan de consequenties van het bovenstaande op de volgende drie terreinen.

A. Tariefmaatregelen per 1 juli 1963.

Gebleken is dat er voldoende juridische gronden zijn aan te voeren voor de stelling dat het krachtens het EEG-Verdrag niet vereist is per 1 juli a.s. de binnentarieven der EEG-landen opnieuw met 10% te verlagen alsmede de tarieven een tweede aanpassing aan het buitentarief te doen ondergaan. Per 1 juli a.s. dient volgens het Verdrag de afbraak der binnentarieven zodanig te zijn gevorderd, dat de totale opbrengst der rechten met 40% zal zijn verminderd. Door de in het Verdrag voorgeschreven tariefafbraak en de uitvoering der twee versnellingsbesluiten is men inmiddels voor industriële producten reeds tot 50% gevorderd, terwijl de tarieven op de resterende landbouwposten met 30% à 35% zijn gereduceerd. Men kan dus stellen dat aan de verplichtingen van artikel 14 op dit moment reeds is voldaan. Men zou dus kunnen volstaan met de versnellingsbesluiten die aan de versnelde tariefafbraak het karakter van een "extra-inspanning" geven op te zeggen.

Aangezien op deze wijze de tariefafbraak voor industriële producten niet de 60% zou bereiken, vervalt daarmee tevens de ratio voor een tweede aanpassing aan het buitentarief, welke in het tweede versnellingsbesluit is vastgelegd.

B. Landbouw.

Vastgesteld zal moeten worden of de aanvaarding van nieuwe landbouwverordeningen het gevaar medebrengt van een beperking van de "openheid" der Gemeenschap.

Voor wat de afronding van de bestaande verordeningen betreft, zou evenszins geval voor geval bekeken moeten worden in hoeverre de toetreding van het Verenigd Koninkrijk daarvoor nadelig zou worden beïnvloed.

C. Afrikaanse associatie.

Bij velen, ook in het Nederlandse Parlement, is de eerste reactie op de Franse afwijzing van de Britse toetreding geweest dat nu ook maar de ondertekening van de nieuwe associatieconventie zou moeten worden uitgesteld. Hieruit blijkt wel, hoezeer men de associatie der Afrikaanse landen in de eerste plaats als een Frans belang ziet.

Op zichzelf zou het niet - ondertekenen van de conventie niet betekenen dat daarmee de associatieband zou worden verbroken of dat de Afrikaanse landen in de naaste toekomst de daaraan verbonden voordelen zouden verliezen. Op grond van de overgangsregeling zouden de thans bestaande tariefpreferenties worden gehandhaafd. De Afrikanen zouden echter als bezwaar kunnen voelen dat zij de voordelen zouden derven, die voortvloeien uit de nieuwe conventie in verband met de volledige afbraak van de binnenrechten voor een aantal tropische producten, waaronder koffie. Zolang het bestaande ontwikkelingsfonds nog beschikt over belangrijke middelen, zou ook de financiële hulpverlening voorlopig op de bestaande voet kunnen doorgaan. Zou dit fonds binnenkort zijn uitgeput, dan zouden de Lid-Staten wellicht bereid zijn langs bilaterale of multilaterale weg voor aanvulling te zorgen.

Het is evenwel te verwachten, dat de reacties bij de geassocieerde Afrikaanse landen op uitstel van ondertekening over het algemeen ongunstig zullen zijn. Zij zullen vrezen dat de associatie toch geleidelijk aan verloopt en dat zij weer volledig aangewezen zullen zijn op de bilaterale verhouding tot Frankrijk. Hiertegenover staat dat de reacties van niet-geassocieerde Afrikaanse landen en van minder-ontwikkelde landen

in het algemeen eerder gunstig zullen zijn.

De Regering zal hier een politieke beslissing dienen te nemen, waarbij met bovenstaande factoren rekening zal moeten worden gehouden. Hierbij zal ook van belang zijn de vraag in hoeverre verwacht mag worden dat andere Lid-Staten eveneens voorlopig van ondertekening zullen afzien. De tot nu toe beschikbare gegevens wijzen eerder in omgekeerde richting.

Zou de Regering tot de conclusie komen dat de ondertekening van de conventie voortgang dient te vinden, dan rijst nog de vraag in hoeverre het mogelijk zou zijn alsnog voorwaarden te stellen die de schadelijke gevolgen van het afbreken van de Britse onderhandelingen in Afrika zoveel mogelijk kunnen voorkomen. Hierbij dient bedacht te worden, dat op het aanbod dat gedurende de Britse onderhandelingen is gedaan aan de Afrikaanse Gemenebestlanden om zich eveneens te associëren weliswaar weinig reacties zijn gekomen, maar dat toch gehoopt had mogen worden dat, indien Engeland eenmaal was toegelaten en zijn invloed in de EEG zou doen gelden, wellicht door de Afrikaanse Gemenebestlanden alsnog op het aanbod zou zijn ingegaan. Eventueel bij de ondertekening te stellen voorwaarden zouden derhalve gericht moeten zijn op nauwere samenwerking met de niet-geassocieerde Afrikaanse landen, hetzij door alsnog over associatie te onderhandelen, hetzij door multilaterale overeenkomsten gericht op redelijke inkomsten voor de tropische producten. Wel dient bedacht te worden, dat een associatie de moeilijkheid met zich mede zou kunnen brengen dat de Engelsprekende landen preferenties zouden krijgen op de gemeenschappelijke markt en op de Britse markt, terwijl de Franssprekende gebieden slechts eerstgenoemde preferenties zouden genieten.

a) een economische overeenkomst tussen Engeland en de EEG, of een andere economische overeenkomst tussen de Vijf, of een beperkt aantal landen, met Engeland, waarvan de inhoud nog nader zou moeten worden bepaald (hierop wordt in deze nota niet nader ingegaan. De mogelijkheid van een afsluiting van een afzonderlijk economisch akkoord van enkele lidstaten en Engeland hangt immers af van het antwoord

Ad 2. De economische relaties met Engeland.

Allereerst rijst de vraag of een toetreding van Engeland op een niet te lange termijn nog tot de mogelijkheden mag worden gerekend. Hoewel verschillende uitspraken van Generaal De Gaulle er op wijzen dat de Franse President Englands toetreding in de eerstvolgende jaren niet verlangt en ook niet verwacht, valt op dit moment niet te voorspellen of binnen afzienbare termijn wijzigingen in de internationale situatie tot een ombuiging van de Franse toetredingspolitiek zullen leiden. In elk geval moet er echter mee rekening worden gehouden dat Frankrijk, zij het na verloop van tenminste een half jaar, Englands toetreding niet langer zal blokkeren.

In afwachting hiervan zal moeten worden onderzocht welke maatregelen kunnen worden genomen ter versteviging van de economische relaties met Engeland.

Door het aanhalen van de economische banden met Engeland kan

- i. de Britse Regering -die thans uiteraard onder een zekere druk staat om de banden met Commonwealth, de EFTA en de Verenigde Staten nauwer aan te halen- meer aan Europa worden gebonden,
- ii. een gunstige situatie voor de toetreding van Engeland op een later tijdstip worden gecreëerd, en
- iii. tevens een zekere, zij het misschien bescheiden, druk op Frankrijk worden uitgeoefend.

Drieërlei maatregelen kunnen worden overwogen :

- a) maatregelen gericht op de completering van de toetredingsonderhandelingen tussen de Vijf en Engeland,
- b) een associatieovereenkomst tussen Engeland en de EEG,
- c) een lossere economische overeenkomst tussen de Vijf, of een beperkter aantal landen, met Engeland, waarvan de inhoud nog nader zou moeten worden bepaald (hierop wordt in deze nota niet nader ingegaan. De mogelijkheid van een afsluiting van een afzonderlijk economisch akkoord van enkele lidstaten en Engeland hangt immers af van het antwoord op de onder punt 3 op blz.1 gestelde vraag wat in het politieke vlak zal moeten worden ondernomen).

ad a) Het bereiken van overeenstemming over een toetredings-
regeling tussen de Vijf en Engeland.

Bij de Benelux-landen heeft aanvankelijk de gedachte geleefd dat de onderhandelingen met een lege stoel zouden kunnen worden voortgezet. Te dien aanzien bestonden echter aarzelingen van Britse zijde en ook de Bondsrepubliek en Italië hebben zich hiervan geen voorstander betoond.

Niettemin zou kunnen worden nagegaan of de mogelijkheid bestaat verdere voortgang te maken, met dien verstande dat Engeland niet zal worden gevraagd op details en definitief zijn instemming te betuigen en voorts dat de voorbereidingen tot het bereiken van een dergelijk akkoord buiten het kader van de onderhandelingsconferentie plaats vinden.

In de Beperkte Groep is door enige leden de volgende gedachte naar voren gebracht. De Benelux werkt een voorstel uit voor de hoofdlijnen van een oplossing voor de nog resterende problemen. Vervolgens zou een conferentie kunnen worden belegd tussen de Vijf en Engeland, waarop de deelnemende landen zich in hoofdlijnen akkoord verklaren met het Benelux-voorstel. Daarna wordt het document aan de Franse Regering gezonden. Van Franse zijde zal men dit voorstel vermoedelijk afwijzen. Ook is echter mogelijk dat het zal worden aangegrepen om zelf een commentaar te schrijven, waarna langs deze weg wellicht de onderhandelingen weer op gang kunnen worden gebracht.

Voordelen van deze benadering zijn :

- A. De Britse Regering wordt nog vaster aan haar toetredingspolitiek geklonken.
- B. Bij weigering van Frankrijk kan aan diegenen die nog steeds geloven dat technische moeilijkheden een toetreding in de weg stonden worden aangetoond dat een overeenkomst mogelijk is zonder het Verdrag aan te tasten (dit zou bijv. enig effect kunnen hebben op de Franse publieke opinie, die bij monde van Minister Couve de Murville in de Franse Assemblée heeft vernomen dat technische moeilijkheden een regeling onmogelijk maken).

C. Wellicht wordt langs deze weg het gesprek met Frankrijk over toetreding weer op gang gebracht. In elk geval zouden de onderhandelingen zo dicht mogelijk bij hun voltooiing zijn gebracht, zodat bij een eventuele ommekeer in de politieke situatie nog maar weinig tijd voor de afsluiting der besprekingen vereist zou zijn.

De bezwaren tegen deze benadering zijn dat het voor Engeland moeilijk zal zijn zich, al is het maar op hoofdlijnen, te binden, als hiertegenover geen Franse concessies staan en de toetreding niet in het vooruitzicht ligt. Voorts zullen die landen van de Vijf die momenteel aarzelen om Frankrijk duidelijk te isoleren, misschien moeilijk bereid worden gevonden zich met deze benadering te verenigen.

ad b) Associatie EEG/Engeland.

De Franse President heeft aangeboden dat Engeland met de EEG kan worden geassocieerd. Van Britse zijde is, voordat de onderhandelingen werden onderbroken, afwijzend gereageerd, doch ná 30 januari heeft Minister Heath zich in het openbaar niet meer over het Britse standpunt uitgesproken.

De bezwaren tegen een associatieovereenkomst zijn de volgende:

- i. Betwijfeld moet worden of de Franse Regering een associatie serieus wenst. Onderhandelingen over een associatieovereenkomst zouden wel weer vast kunnen lopen.
- ii. Voor Engeland is het grote bezwaar van associatie dat het geen zeggenschap zou hebben in de beleidsvorming binnen de EEG. Ook politiek zou het bij associatie aan de periferie van het proces van Europese eenwording blijven staan.
- iii. De drang naar toetreding die momenteel in alle landen behalve Frankrijk bestaat zou wegebben.
- iv. Een hechte associatieovereenkomst, waarin ook de landbouw is opgenomen, met een groot ontwikkeld land zou dit land al spoedig in de positie van een tweederangs mogendheid kunnen brengen.

- v. Niet alleen de neutrale EFTA-landen, doch ook andere Europese landen zoals Noorwegen, Denemarken en Ierland, zouden bij associatie van Engeland een zelfde status kunnen claimen, met als gevolg een weinig hanterbaar netwerk van associaties.

Hiertegenover kunnen als voordelen van een associatie worden aangemerkt :

- A. Engeland wordt in elk geval aan Europa gebonden,
- B. Een associatieovereenkomst is wellicht de meest vergaande oplossing die in de naaste toekomst haalbaar is.

De hierboven genoemde nadelen zouden voorts in beginsel gedeeltelijk kunnen worden opgevangen door de volgende voorzieningen :

- toetreding zou in de associatieovereenkomst op een bepaalde termijn in het vooruitzicht kunnen worden gesteld,
- een associatieovereenkomst wordt aan Engeland pas aangeboden als de Zes een kant-en-klaar project hebben uitgewerkt
- Engeland wordt in ieder geval tevoren geconsulteerd over alle belangrijke EEG-beslissingen.

Opgemerkt zij nog dat een associatieovereenkomst in de vorm van een vrijhandelszone voor Engeland het voordeel heeft dat het preferentiële stelsel met het Gemenebest intact kan blijven.

Tenslotte is er wellicht nog een tactisch voordeel aan verbonden indien de Benelux het initiatief neemt tot besprekingen tussen de Zes over een associatie, indien zou kunnen worden aangetoond dat Frankrijk deze oplossing in feite niet wenst.

Berichtgeving uit Londen wijst er op dat Britse Regeringskringen een zeer negatieve houding ten opzichte van een associatie blijven innemen.